

Szabó István[1]: A lipcsei ítélet

Debreceni Jogi Műhely, 2005. évi (II. évfolyam) 1. szám, (2005. április)

1. Prológus. Az 1919-ben kibocsátott alkotmány egy új típusú, a demokratikus intézményrendszert kiterjesztő államszervezetet épített ki Németországban. Ennek keretében a közigazgatási bíraskodás szervei mellett felállítottak egy új közjogi bírói fórumot is, a Német Birodalom Állambíróságát. A vesztt háborúból eredő problémák azonban sok esetben éles belpolitikai feszültségeket váltottak ki, amelyek a gazdasági világválság idején az államműködést is súlyosan veszélyeztető mértéket öltöttek. Az egyik legjelentősebb konfliktus a Birodalom és legnagyobb tagállama, Poroszország között alakult ki. 1932. július 20-án Birodalom Elnöke – a porosz autonómiát felfüggesztve – a tagállam irányítását közvetlenül a Birodalmi Kormány alá rendelte,[2] amelynek jogszerűségéről a döntést az Állambíróságnak kellett kimondania. Az ítéletet 1932. október 25-én hirdették ki, s mivel a bíróság Lipcse városában ülésezett,[3] a történelemformáló döntés Lipcsei Ítélet (Leipziger Urteil) néven vonult be a német jogtörténetbe.

2. Az államfői kivételes hatalom és annak bírói kontrollja a Weimari Köztársaságban. Az alkotmány a Birodalmi Elnököt a kivételes hatalom két típusával ruházta fel[4] [WRV 48. cikkely (1)-(2) bekezdés]. Az első bekezdés a tagországokkal szemben elrendelhető birodalmi végrehajtást (Reichsexekution) tartalmazta, amennyiben azok a Birodalom irányában fennálló kötelezettségüket nem teljesítették. A második bekezdés a közrend és közbiztonság rendkívüli mértékű megzavarása esetén foganatosítható kivételes államfői intézkedésekre adott felhatalmazást. A szövetségi államokban, ahol a tagországok viszonylag széles autonómiával rendelkeznek, a központi végrehajtás a közös szabályok betartása végett egyébként gyakran alkalmazott jogintézmény. Ez az állami egység fenntartását szolgálja.[5]

A Birodalmi Elnök, az előző pontban említett, a porosz autonómiát felfüggesztő rendeletét mindkét bekezdésre hivatkozva bocsátotta ki. Ezzel szemben fordult Poroszország az Állambírósághoz, amelynek hatásköre az alkotmány szerint két jelentős területre terjedt ki. Egyrésztől ítélték a Birodalmi Gyűlés által – az általuk elkövetett törvénysértés miatt – vád alá helyezett birodalmi államfő, illetőleg miniszterek felett [WRV[6] 59. cikkely]. Ez a hatásköre a német-porosz konfliktusban irreleváns volt. Másrésztől azonban ez a testület döntött a tagállamok egymás között, vagy a Birodalommal szemben felmerült közjogi jellegű jogvitákban [WRV 19. cikkely (1) bekezdés] is. Az államfő által elrendelt birodalmi végrehajtás pedig a Birodalomnak valamely tagállamával fennálló közjogi vitát jelentett, így azzal szemben lehetett kérni az Állambíróság döntését. Ez azonban jelenti azt is, hogy az elnöki kivételes hatalom két típusa felett nem volt azonos az Állambíróság döntési kompetenciája. Az elsősorban a 48. cikkely (1) bekezdése szerinti birodalmi végrehajtásra terjedt ki.

Az Állambíróság kezdetleges voltát mutatja az is, hogy még nem volt állandó bírói fórum, egy-egy ügy elbírálására esetileg alakult meg. A tagállamok egymás közötti, illetőleg a Birodalommal fennálló alkotmányjogi vitájuk esetén az Állambíróságot egy héttagú tanács alkotta. A testület vezetője hivatalból a Birodalmi Közigazgatási Bíróság elnöke volt, s mellé három-három tagot delegált az irányítása alatt álló bírói szerv, illetőleg a Birodalmi Bíróság.[7] Ez tehát egy tisztán hivatásos bírákból álló testület volt. Az Állambíróságról szóló törvény 1921-es elfogadásakor a Birodalmi Közigazgatási Bíróság még nem létezett, ezért feladatait annak felállításáig más hatóságok között kellett szétosztani. A testület elnöki tisztét a Birodalmi Bíróság elnöke látta el, a három bírói tagot pedig a Porosz Közigazgatási Felsőbíróság, a Bajor Közigazgatási Bíróság és Szász Közigazgatási Felsőbíróság

delegálhatta.[8] Mivel a Birodalmi Közigazgatási Bíróságot a Weimari Köztársaság végéig nem állították fel, így 1932-ben is ezen ideiglenes szervezet szerint megalakulva járt el.

3. Állambírósi eljárás a német-porosz konfliktusban. A Német Birodalom Állambírósága két alkalommal tárgyalta a menesztett porosz kormánytól érkezett panaszt. Első ítéletét már öt nappal a rendelet kibocsátása után[9] meghozta. Poroszország itt azt szeretne volna elérni, hogy a bírói testület az ügy végleges elbírálásáig függesse fel a vele szemben foganatosított birodalmi intézkedéseket. Az Állambíróság ezt az indítványt elutasította.[10] Az 1932. október 25-én meghozott ügydöntő határozat – mint látni fogjuk – a Birodalmi Alkotmány 48. cikkely (1) és (2) bekezdésének alkotmányos értelmezése tekintetében egyaránt meghatározó volt. Megszabta azokat a kereteket, amelyeket a birodalmi szervek nem léphetnek túl, s meghatározta, hogy egy ilyen intézkedés a gyakorlatban hogyan érvényesülhet.

4. Az ítélet tartalma. A porosz kormány által benyújtott panasz után megalakult az eljáró állambírósi tanács. A törvény alapján – érdekeik védelmére – a felek szakértőket állíthattak, akiket az Állambíróság – rendes tárgyaláson – szóban is meghallgathatott.[11] Jelen esetben ez meg is történt, s az érdekeltek mindkét oldalon a korabeli Németország legnevesebb közjogászait vonultatták fel.[12]

Maga az ítélet kompromisszumos megoldást hozott, amellyel mindkét fél elégedetlen volt.[13] Korlátozott hatáskörrel visszaállította a hivatalából menesztett porosz kormány működését, de a birodalmi biztos kinevezését nem, csak a ráruházott hatáskörök egy részét nyilvánította alkotmányellenessé. Ezzel a porosz államhatalmat megosztotta a porosz államhatalmi szervek és a Birodalom között.[14] Az ítélet szerint a Birodalom Elnökének 1932. július 20-i, a közrendnek és közbiztonságnak Poroszország területén való helyreállításáról szóló rendelete, amellyel a Birodalmi Kancellárt Poroszország birodalmi biztosává nevezte ki, a Birodalmi Alkotmánnyal összhangban áll. A neki adott felhatalmazás azonban nem érintheti a Porosz Államminisztériumnak (kormány) azon jogait, amelyek alapján Poroszországot a Birodalmi Gyűlésben, és a Birodalmi Tanácsban képviseli, s amelyek a porosz Országgyűléssel, illetőleg Államtanáccsal szemben illették meg, valamint a Birodalommal vagy más tagországgal fenntartott kapcsolataira vonatkoztak.[15]

Az eljárás ügydöntő részében először a birodalmi végrehajtás előfeltételeinek meglétét kellett vizsgálni.[16] Ennek során Poroszország azzal érvelt, hogy részéről vétkes köteleességszegés nem történt. A Birodalom álláspontja szerint ennek vizsgálata felesleges, mivel birodalmi végrehajtást akkor is el lehet rendelni, ha a központ irányában fennálló kötelezettségeket nem felelő módon szegik meg. Ebben a kérdésben az Állambíróság az addig uralkodó felfogással ellentétben - amely a vétkeséget nem kívánta feltételnek - Poroszországnak adott igazat.[17] Mivel a Birodalom nem tudott ilyen vétkes köteleességszegést kimutatni, ezért az Állambíróság nem fogadta el a 48. cikkely (1) bekezdés bekezdést megfelelő jogalaprak a Poroszország ellen vezetett birodalmi végrehajtáshoz, azt alkotmányellenessé nyilvánította.[18]

Az viszont köztudomású[19] – mondta ki az ítélet – hogy a rendelet kibocsátása idején a közbiztonságot és a közrendet nagymértékű veszély fenyegette, ezért a jogkör önkényes alkalmazásáról nem lehet szó. Ebben a helyzetben a Birodalom Elnökének joga és kötelessége annak helyreállítása céljából minden, a Birodalom Alkotmányával összhangban álló intézkedést megtenni, vagyis a 48. cikkely (2) bekezdése alapján foganatosított intézkedések az alkotmánnyal összhangban állnak. Ebben a helyzetben a közbiztonság és a közrend helyreállításához felhasznált eszközök egyike lehet egyes országos hatásköröknek a Birodalomra való átruházása. Ez nemcsak a rendőrség irányításának átvételét jelentheti, hanem a teljes birodalmi és porosz hatalmi eszközök egy kézben egyesítését, s a Birodalom és Poroszország politikájának egységes vonalon való vezetését is.[20]

Az Állambíróság viszont megállapította azt az alapelvet, hogy a közrend és a közbiztonság helyreállításához igénybevett intézkedések köre csak addig terjedhet, ameddig az a tagország önállóságát[21] - ezen belül a Birodalommal és más tagországokkal fenntartott kapcsolatait - nem érinti.[22] Emiatt a vizsgált jogszabály egyes előírásai a Birodalmi Alkotmány 17.[23] 60.[24] és 63.[25] cikkelyével szembeállnak.[26] Egy országot a Birodalmi Tanácsban csak egy, a birodalmi hatalomtól független kormány képviselhet.[27] Ez nem lehet birodalmi biztos, mert az a Birodalomhoz tartozó államhatalmi szerv, így attól nem független. Emiatt a porosz kormány tagjai hivatalukból nem menthetők fel, s helyükre birodalmi biztos ideiglenesen sem állítható. Az országos kormánynak minden hatáskörét érintetlenül kell hagyni, amely a Birodalomtól való önállóságát szavatolja. A birodalmi biztos kinevezése akkor volt összeegyeztethető az alkotmánnyal, ha a porosz miniszterek hatáskörét megbontják, s csak azon jogok gyakorlását veszi át, amelyek a korlátozásokat nem érintik.[28] Ezen utóbbi hatásköröket csak a rendes porosz kormány gyakorolhatja, éppen ezért az hivatalából nem menthető fel. Azonban az egyéb országos szolgálatban álló hivatalnokok kinevezése és felmentése gyakorolható a birodalmi biztos által, mert az a tagország és a Birodalom közvetlen kapcsolatát nem érinti.[29]

Az Állambíróság kifejtette azt is,[30] hogy az előtte folyamatban lévő vizsgálat csak az intézkedések jogszerűségét érintheti, azok célszerűsége nem vonható bírói vizsgálat alá.[31] A birodalmi komisszár a Birodalom Elnökének felelős, tehát ő vizsgálhatja döntéseinek célszerűségét. Az államhatalom megosztásával a felelősségi rendszer is módosult. A komisszár a birodalmi államfő, a korlátozott hatáskörrel működő porosz kormány pedig saját országgyűlésének volt felelős.[32]

5. Az ítélet közjogi jellegzetességei. A Poroszország ellen elrendelt birodalmi végrehajtást felülvizsgáló Lipcsei Ítélet lényegét a következőkben foglalhatjuk össze. Ahhoz, hogy a Birodalom valamely országa ellen a Birodalom Alkotmányából vagy törvényeiből rá háruló kötelezettség megsértése miatt végrehajtást vezethessen, nem elegendő a köteleességszegés tényét igazolni. Annak bizonyítása is szükséges, hogy ez az országos kormány tagjainak vétkes magatartása miatt történt. A Poroszország ellen vezetett birodalmi végrehajtásnál ezt nem tudták bizonyítani. Az előfeltételek hiánya miatt az Állambíróság minden, a 48. cikkely (1) bekezdésre alapozott intézkedést, külön tartalmi vizsgálat nélkül alkotmányellenessé nyilvánított. A 48. cikkely (2) bekezdése alapján, a közrend és közbiztonság helyreállítása céljából kibocsátott rendelkezésekhez szükséges előfeltételek viszont fennálltak, amennyiben az Állambíróság ezt a kérdést vizsgálat alá vehette. Poroszországban ugyanis szélsőséges politikai erők ezt rendszeresen és jelentős mértékben megzavarták, s e szervezetek működését a porosz kormány nem tudta megfelelően korlátozni. Emiatt a Birodalom Elnöke, a felsorolt megszorítások figyelembevételével, a közrend és a közbiztonság helyreállítása végett jogosult volt a birodalmi és az országos hatalom egyesítésére vagyis a porosz kormány egyes hatásköreinek elvonására.[33]

6. Az állambírói eljárás jelentősége. Bár a Lipcsei Ítélet csak a jogtörténet számára vált fontossá, mivel gyakorlati érvényesülésére – az egy konkrét esetet kivéve – a Weimari Köztársaság hamarosan megtörténő felszámolása miatt már nem kerülhetett sor. Minta értékű azonban amiatt, hogy ebben a polgárháborúval fenyegető helyzetben is a konfliktust alkotmányos eszközökkel orvosolták. Az ítéletben foglaltakat mind Poroszország, mind a Birodalmi Kormány tudomásul vette.

Összefoglaló

Az 1919-ben kibocsátott alkotmány egy új típusú, a demokratikus intézményrendszert kiterjesztő államszervezetet épített ki Németországban. Ennek keretében a közigazgatási bíráskodás szervei mellett felállítottak egy új közjogi bírói fórumot is, a Német Birodalom Állambíróságát. A veszített háborúból eredő problémák azonban sok esetben éles belpolitikai feszültségeket váltottak ki, amelyek a gazdasági világválság idején az államműködést is

súlyosan veszélyeztető mértéket öltöttek. Az egyik legjelentősebb konfliktus a Birodalom és legnagyobb tagállama, Poroszország között alakult ki. 1932. július 20-án Birodalom Elnöke – a porosz autonómiát felfüggesztve – a tagállam irányítását közvetlenül a Birodalmi Kormány alá rendelte,[34] amelynek jogszerűségéről a döntést az Állambíróságnak kellett kimondania. Az ítéletet 1932. október 25-én hirdették ki, s mivel a bíróság Lipcse városában ülésezett,[35] a történelemformáló döntés Lipcsei Ítélet (Leipziger Urteil) néven vonult be a német jogtörténetbe.

Az alkotmány 48. cikkelye az államfői kivételes hatalomnak két formáját határozta meg. Az egyik az alkotmányosértést elkövető tagállamokkal szembeni fellépés, a második a megbomlott közrend és a közbiztonság helyreállítása érdekében adott felhatalmazást a Birodalom Elnökének rendkívüli intézkedések megtételére. A Poroszországgal szembeni eljárásnál az elnök mindkét bekezdésre hivatkozott. A Német Birodalom Állambíróságának hatásköre elsősorban a tagállamokkal szembeni fellépés alkotmányosságának vizsgálatára terjedt ki. A közrend és közbiztonság helyreállítása érdekében foganatosított intézkedésekkel szemben csak korlátozott hatásköre volt.

Az Állambíróság döntésének középpontjában a vétkekesség vizsgálata állt. Bő egy évszázad alatt azon egyértelmű álláspont alakult ki: a Birodalom beavatkozási jogának nem feltétele az, hogy a tagállam neki felróható magatartással sértse meg a birodalmi alkotmányt. Az alkotmányos viszonyokat akkor is helyre kell állítani, ha annak megbomlása nem az ő vétkes magatartásukból eredt. A közbiztonság fenntartása a tagállamok feladata volt, ha ennek nem tettek eleget, megsértették a Birodalom irányában fennálló kötelezettségüket. Poroszországban a közrend fenntartásában súlyos zavarok voltak, de ez nem a porosz kormány vétkes magatartásából eredt. Ők minden tőlük telhetőt megtettek, de az egyre súlyosabb politikai zavargásokat nem tudták megfékezni. A Birodalom Elnöke erre alapozta intézkedését. Az Állambíróság azonban szakítva az addigi felfogással vizsgálta a vétkekességet, s ezért az autonómia felfüggesztését alkotmányosértőnek nyilvánította. A közrend és közbiztonság helyreállítása érdekében meghozott intézkedéseket viszont helyben hagyta. Ez a gyakorlatban annyit jelentett, hogy a hivatalából menesztett porosz kormány működését helyreállította, de az nem gyakorolhatta minden korábbi jogosítványát, a közrend és közbiztonság helyreállítása érdekében elvont jogköröket ugyanis továbbra is a Birodalmi Kormány gyakorolhatta.

JUDGEMENT OF LIPCHE

In Germany the new constitution published in 1919 established a brand new and democratically based state structure. Beside the traditional forum of administrative courts a new court system had been established in connection with public law jurisdiction. After Germany lost the first World War, general depression made a big impression on German state structure too. One of the most significant conflicts of this period had risen between the Empire and its biggest member state, Prussia. On 20th July 1932 president of the Empire suspended the Prussian autonomy and seized the power of directing the member state. The German Court of State had to verify this decision. Because of the fact that the court held its session in Lipche, this judgement is called as the famous judgement of Lipche. There are several really significant and dogmatically important factors in this decision, which help us understand the legal structure of that age in the German Empire.

In this study I examine extraordinary power of the monarch in the Republic of Weimar and its special control by the courts. Constitution gave the right to the sovereign to obtain the regulations of the constitution by force in member states. There was a special right that

entitled him using uncommon orders in case of attack against public order and public security. These rules ensured the unity of the Empire.

The speciality of this judgement is that the Court qualified the order of the monarch unlawful because of the lack of the two circumstances mentioned above. To verify this decision court had to examine not only the nature of its procedure but the meaning of unity in the whole Empire, the aim of the constitution and these special rights of the monarch. The court focused on the examination of culpability in a member state. The conclusion is that intervention is legally based not only when a member state breaks the law with culpable behaviour but when breaking down of public order exists. In this special case the court split this practice and qualified the suspension of autonomy unlawful, but it found that other orders of the sovereign were acceptable. The result was that the autonomy was renovated but the Prussian government did not have the right in those cases, which were deprived by the monarch.

---

[1] Egyetemi docens, dékánhelyettes (Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Jogtörténeti Tanszék), egyetemi docens (Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Jogtörténeti Tanszék)

[2] Verordnung des Reichspräsidenten, betreffend die Wiederherstellung der öffentlichen Sicherheit und Ordnung im Gebiet des Landes Preußen. Vom 20. Juli 1932. (RGBl Teil I., 377. o.)

[3] A 2. pontban láthatjuk, hogy az Állambíróság részben a Birodalmi Bíróságon belül alakult meg. Ezen utóbbi fórumnak volt a székhelye Lipcse, de így az Állambíróság is itt ülésezett.

[4] Gerhard Anschütz: Die Verfassung des Deutschen Reichs vom 11. August 1919. (Ein Kommentar für Wissenschaft und Praxis) (14. Auflage) Berlin 1933. 269. o.

[5] Carl Bilfinger: Reichsexekution [In.: Deutsche Juristen-Zeitung (38. Jahrgang) 1933. 145-150. o.] 145. o.

[6] WRV: (Weimarer Reichsverfassung): A Német Birodalom 1919. augusztus 11-i Alkotmánya [Forrás: Otto Ruthenberg: Verfassungsgesetze des Deutschen Reichs und der deutschen Länder. Berlin 1926. 12-40. o.]; Magyar fordításban: Szabó István: Az államfő jogállása a Weimari Köztársaságban Budapest 2000. 273-306. o.]

[7] Gesetz über den Staatsgerichtshof. Vom 9. Juli 1921. (RGBl 905. o.) 18.§ 1. pont

[8] Gesetz über den Staatsgerichtshof. Vom 9. Juli 1921. (RGBl 905. o.) 31.§.

[9] A rendelet kibocsátására 1932. július 20-án került sor, a bírósági ítélethirdetésre pedig július 25-én.

[10] Ernst Rudolf Huber: Deutsche Verfassungsgeschichte seit 1789. 1-8. kötet Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz 1957/1990 [a továbbiakban Huber] 7. kötet 1043-1044. o.; Schwalb: Einsetzung eines Reichskommissars für Preußen In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932. [a továbbiakban: Schwalb] 1152-1153. o.

[11] Gesetz über den Staatsgerichtshof. Vom 9. Juli 1921. [RGBl 905. o.] 20, 22. §

[12] A Birodalom képviselőtársaságában többek között Carl Schmitt, Carl Bilfinger és Erwin Jacobi; Poroszország és a hozzá csatlakozó más tagországok oldalán Gerhard Anschütz, Friedrich Giese, Hermann Heller és Hans Nawiasky jelent meg. [Huber 7. köt. 1121. o.]

[13] Westarp: Die Rechtspolitischen Wirkungen des Leipziger Urteils In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932 1378-1379. [a továbbiakban: Westarp] 1378. o.

[14] Huber 7. köt. 1125-1126. o.

[15] Lammers-Simons: Die Rechtsprechung des Staatsgerichtshofs für das Deutsche Reich und des Reichsgerichts auf Grund Artikel 13 Absatz 2 der Reichsverfassung (Band V.) Berlin 1933 [a továbbiakban: Lammers-Simons] 34. o.

- [16] Schwalb: Die schriftliche Begründung des Urteils des Staatsgerichtshofes in der Klage: Preußen gegen Reich In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932. 1461-1462. o. [a továbbiakban: Schwalb I.] 1461. o. 4. pont.;
- [17] Huber 7. köt. 1126-1127. o.; Schwalb: Das Urteil des Staatsgerichtshofes für das Deutsche Reich in der Klage: Preußen gegen Reich. In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932 [a továbbiakban: Schwalb II.] 1337-1338. o.
- [18] Hans Kelsen: Das Urteil des Staatsgerichtshofs vom 25. Oktober 1932. In.: Die Justiz (VIII. Band) 1932/33 68-82. o. [a továbbiakban: Kelsen] 69. o.; Lammers-Simons 59-60. o.; Schwalb I. 1461. o. 5. pont.;
- [19] Az Állambíróság abban a kérdésben, hogy jogában áll-e a 48. cikkely (2) bekezdése alapján kibocsátott rendelethez szükséges előfeltételek meglétének vizsgálata, nem foglalt állást. Az ítéletben és annak indokolásában erre vonatkozóan nem használt egyértelmű megfogalmazást. [Lammers-Simons 32. o. (10. pont), 60. o.] Így az utólagos normakontrollal is jelentős jogvédelmet tudott biztosítani. Kifejtették, hogy az Állambíróság eddigi gyakorlatában erre még nem került sor, de ez nem is szükséges, mert az előfeltételek fennállása köztudomású. Az eddigi bírói gyakorlatot a különböző eljárási törvények is tartalmazták, miszerint a köztudomású tényeket a bíróság előtt nem kell bizonyítani. Ha egy jogcselekmény meglétének előfeltételhez van kötve, de annak fennállása köztudomású, akkor a bíróság mellőzni tudja az előfeltételek meglétének konkrét vizsgálatát. Ez annyit jelent, hogy el tudja kerülni annak kinyilvánítását, hogy az hatáskörébe tartozik, vagy nem. Ebből tehát nem derül ki, mi a követendő eljárás akkor, ha az előfeltétel fennállta nem köztudomású, vizsgálhatja-e az Állambíróság vagy nem.
- [20] Lammers-Simons 60. o.; Kelsen 71-72. o.
- [21] Hans Nawiasky: Zum Leipziger Urteil In.: Bayerische Verwaltungsblätter (80. Jahrgang) 1932. 338-345. o. (a továbbiakban: Nawiasky) 341. o.; Hachenburg, Max - Bing, Fritz: Juristische Rundschau In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932. 1396-1398. o. (a továbbiakban: Hachenburg-Bing) 1397. o.;
- [22] Schwalb II. 1336-1337. o.
- [23] A 17. cikkely rendelkezése szerint az országos kormányoknak hivatalvezetésükhöz népképviseljük bizalmát kell bírniuk.
- [24] A 60. cikkely rendelkezése szerint a Birodalmi Tanács felállításának célja a tagországok részvételének biztosítása a birodalmi törvényhozásban és közigazgatásban.
- [25] A 63. cikkely szerint a Birodalmi Tanácsban a tagországokat kormányaik tagjai képviselik.
- [26] Fritz Poetzsch-Heffter: Zum Verfassungsstreit Preußen gegen Reich In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932 1376-1378. o. (a továbbiakban: Poetzsch-Heffter) 1377-1378. o.; Kelsen 76-77. o.; Schwalb II. 1338. o.; Schwalb I. 1462. o. 7. pont; Westarp 1379. o.
- [27] Schwalb: Zur Ausführung des Staatsgerichtsurteils in der Preußensache In.: Reichsverwaltungsblatt und Preußisches Verwaltungsblatt (Band 53.) 1932. 941-944. o. (a továbbiakban: Schwalb III.) 942. o.; A Birodalom az eljárás idején ezzel ellentétes álláspontot képviselt. Ezt jól mutatja a vitában a Birodalom oldalán résztvevő Carl Bilfinger professzor véleménye, amely szerint a birodalmi komisszár jogosult a Birodalmi Tanácsban megjelenni. [Carl Bilfinger: Exekution, Diktatur und Föderalismus In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932 1019-1020. o.]
- [28] Emiatt viszont a porosz államhatalom szétdarabolódott: három tényezője lett, a Birodalmi Kormány, a birodalmi biztos és a Porosz Államminisztérium. Érdekes kérdés, vajon ez utóbbi el tudta-e látni funkcióit. Más tagországokkal kapcsolatot tarthatott fenn, de miről tárgyalt, miről egyezkedhetett velük, amikor az ország belső államhatalmából nem részesedett, arra vonatkozóan semmilyen kötelezettséget nem vállalhatott? [Maunz 352. o.;

Schwalb III. 941. o.] Az eset hasonlatos egy trónjától megfosztott királyéhoz, akit mindenki elismer törvényes uralkodónak, bárkivel szemben képviselheti országát, csak tényszerű tárgyalást nem tud folytatni, mert abban az országban, amelyet képvisel, semmilyen hatalma nincs. Az Állambíróság döntésének ez mindenképpen hátrányos mellékhatása volt. Jobb megoldás azonban az adott helyzetben nemigen kínálkozott. Amennyiben a közrend és közbiztonság fenntartása másként nem lehetséges, a birodalmi és az országos hatalom egyesítése nem mellőzhető, de az államélet alkotmányos működése csak úgy tartható fenn, ha az országos kormány bizonyos funkciókat ellát.

[29] Lammers-Simons 32-33. o.; 62-63. o.

[30] Lammers-Simons 32. o. (11.pont).

[31] Ez a megállapítás általában minden közjogi bíraskodás alapelvét képezi. Jogi konzekvenciája csak a jogellenes intézkedéseknek lehet. A szakszerűtlen, de jogrenddel összhangban álló döntéseknek politikai jogkövetkezményei lehetnek. Ezeket az elvek egyértelműen érvényesülnek a miniszterek felelősségi rendszerénél is. Az első esetben jogi [WRV 59. cikkely], míg a másodikban politikai [WRV 54.cikkely] felelősség érvényesíthető.

[32] Campe: Der Prozeß Preußen contra Reich im Lichte von Rechtsstaat und Rechtsgefühl [In.: Deutsche Juristen-Zeitung (37. Jahrgang) 1932 1386-1389] 1387. o.

[33] Schwalb II. 1336-1337. o.

[34] Verordnung des Reichspräsidenten, betreffend die Wiederherstellung der öffentlichen Sicherheit und Ordnung im Gebiet des Landes Preußen. Vom 20. Juli 1932. (RGBl Teil I., 377. o.)

[35] A 2. pontban láthatjuk, hogy az Állambíróság részben a Birodalmi Bíróságon belül alakult meg. Ezen utóbbi fórumnak volt a székhelye Lipcse, de így az Állambíróság is itt ülésezett.